

ANDRZEJ WĘDZKI (Poznań)

POLUDNIOWO-ZACHODNI ZASIĘG PAŃSTWA MIESZKA I W ŚWIETLE DOKUMENTU DAGOME IUDEX (PROBLEM IDENTYFIKACJI ALEMURE)

Wśród źródeł dotyczących początków państwa polskiego, które z niesłabnącą siłą wciąż przyciągają uwagę badaczy, jedno z czołowych miejsc zajmuje niewątpliwie dokument występujący w literaturze pod nazwą *Dagome iudex*, sporządzony około 990 r., a znany jedynie w formie regestu zachowanego w obrębie *Collectio canonum* kardynała Deusdedita z roku 1087. Bez większej przesady można stwierdzić, że należy on do najbardziej wszechstronnie zbadanych zabytków historiograficznych związanych z wczesnymi dziejami Polski¹. Mimo wysiłków i nieraz dużej pomysłowości i erudycji kilku generacji badaczy nie wszystkie problemy z nim związane można uznać za rozwiązane zadowalająco. Do tego rodzaju wciąż spornych punktów należy próba identyfikacji zniekształconej nazwy geograficznej, występującej dwukrotnie w formie Alemure w omawianym zabytku. Wspomniana nazwa występuje w regeście w następującym kontekście: *et ab ipsa Craccoa usque ad flumen Oddere recte in locum qui dicitur Alemure et ab ipsa Alemura usque in terram Milze et a fine Milze recte intra Oddera*².

Na podstawie kryterium porządku geograficznego regestu wymieniającego Alemure między Krakowem a ziemią Milezan istnieje szeroko rozpowszechniona tendencja do lokalizowania tej nazwy w rejonie Bramy Morawskiej. Zgodnie przyjmuje się, że w wypadku Alemure musiało dojść do pewnego przeinaczenia nazwy, które w formie zachowanej w przekazie nie daje się zidentyfikować z żadną znaną nazwą geograficzną. Mając na uwadze te dwie przesłanki zdecydowana większość badaczy interesujących się omawianym problemem proponowała identyfikować Alemure z Ołomuńcem³ leżącym nad rzeką Morawą

¹ B. Kürbisówna 1962.

² W przekładzie polskim odnośny fragment brzmi: „a od tegoż Krakowa aż do rzeki Odry prosto do miejsca, które zwie się Alemura, a od tejsze Alemury aż po ziemię Milsko, a od granicy Milska prosto pod Odre” B. Kürbisówna 1962, s. 395 - 396.

³ H. Łowmiański 1973, s. 609 - 610. Trudno się jednak zgodzić z poglądem, że wystarczała emendacja jednej litery Alemure — Alemuze, aby upodobnić nazwę do Ołomuc, pod jaką występuje m. in. w średniowiecznych zapisach Ołomuniec. Zestawienie

w odległości 20 km od górnego biegu Odry lub z Morawami⁴. Z innych prób lokalizacji na obszarze Bramy Morawskiej wspomnieć można o poglądzie utożsamiającym Alemure z terytorium leżącym nad rzeką Morawicą⁵, posiadającą źródła w paśmie Pradziada a uchodzącą do Opawy lewobrzeżnego dopływu Odry. Odmienną koncepcję wysunął O. Kossmann⁶, który doszukując się zagadkowej nazwy na pograniczu śląskomorawskim uznał, że zapis Alemure jest zniekształconym połączeniem dwu pojęć geograficznych, przy czym pierwszy człon Ale (= Hola/Gola) nawiązywać ma do plemienia Gołęczyców⁷, a drugi — Mure do rzeki Morawy, od której wywodzi się nazwa Moraw. W konkluzji usiłuje dowieść, że Alemure odnosić się miało do Gołęczyców, lokalizowanych przez niego nad górną Odrą w rejonie Koźła, którzy stanowić mieli część ówczesnych Moraw.

Poza rejonem Bramy Morawskiej Alemure próbowano powiązać także z niektórymi miejscowościami śląskimi jak Oławą⁸ i Niemczą Śląską (uznając ją za zlatynizowaną formę nazwy tego grodu)⁹. Nie wyczerpując wszystkich prób lokalizacji w obrębie Śląska warto jeszcze wspomnieć także, że Alemure utożsamiano również ze zrekonstruowaną nazwą Ołomorze, mającą oznaczać wody stojące, bagna — przyjmując, że określano nią kompleks jezior i bagien w dorzeczu środkowej Odry w rejonie Odrzycy¹⁰.

Warto zastanowić się także, czy dotychczasowa dyskusja w sposób wyczerpujący naświetliła problem badanej nazwy i czy nie rysują się jeszcze dalsze możliwości interpretacyjne. Jak wiadomo Alemure określone zostało w regeście jako locus, podobnie jak Ruś. Oznaczać więc musiało jakieś większe

---

zapisów źródłowych nazwy Ołomuńca wskazuje, że nie jest znany przykład użycia pisowni zbliżonej do Alemure, wszystkie posiadają jednolity zapis Olom- przy różnicowanych formach końcówek np. Olomuz, Olomuc, Olomucz itp. Por. L. Hosák, R. Šrámek 1980, s. 173 i n.

⁴ Por. np. K. Maleczyński 1962, s. 230.

⁵ B. Stasiewski 1933, s. 73 - 74.

⁶ O. Kossmann 1970.

⁷ Por. SSS 1964, s. 130.

⁸ T. Manteuffel 1970, s. 304 - 309, stanął na stanowisku, że w chwili sporządzania dokumentu Mieszko I był tylko w posiadaniu Dolnego Śląska. Z tych względów poszukiwał zagadkowego Alemure nad Odrą w okolicy przebiegu przesieki śląskiej oddzielającej Śląsk Dolny od Górnego. Zwrócił uwagę na miejscowość Oławę leżącą nad rzeką Oławą, przy czym zrekonstruował jej pierwotny zapis w dokumencie w formie Alauua lub Aleuua, co w regeście miało ulec zniekształceniu na Alemure. Brak jednak informacji, by na terenie Oławy w X w. istniał jakiś ośrodek osadniczy (por. J. Łodowski 1980, zestawienie znalezisk archeologicznych). Intensywna kolonizacja leśnych obszarów wokół Oławy należącej do kasztelanii ryczyńskiej nastąpiła dopiero na początku XIII w., a ośrodek targowy w Oławie powstał w latach trzydziestych XIII w. M. Młynarska - Kaletynowa 1980, s. 356.

⁹ Z. Szewera 1953, s. 285 zaznaczył jednak, że użycie nazwy Niemczy w formie zlatynizowanej nie występuje w źródłach, co praktycznie przekreśla tę koncepcję. Spostrzeżenie to potwierdza szczegółowe zestawienie form pod jakimi występuje Niemcza w źródłach średniowiecznych: J. Schölzel 1974, s. 257 - 265.

¹⁰ M. Rudnicki 1928, s. 164 - 165.

terytorium typu państwowego, na co zresztą zwracano niejednokrotnie uwagę w literaturze¹¹. W świetle tego wydaje się, że odpaść muszą wszelkie próby wykładni zarówno z gradami, rzekami, jeziorami czy pasmami górskimi.

Jedyny bezsporny obiekt fizjograficzny przytoczony w regeście Odra, określona została w nim wyraźnie jako *flumen*. Skoncentrowanie uwagi większości badaczy na rejonie Bramy Morawskiej i próba lokalizacji w tym rejonie Alemure prowadziło w konsekwencji do powstania kilkusetkilometrowej luki między tym punktem a granicą Milczan, a więc praktycznie na całym odcinku śląskim. Biorąc to pod uwagę usiłowano wyjaśnić, że granica Śląska w chwili sporządzania dokumentu *Dagome iudex* nie była ustabilizowana i dlatego celowo nie została dokładnie oznaczona¹². Nie brak było też prób wypełnienia tej luki przez dowodzenie, że Alemure oznaczać miała Sudety¹³ lub Czechy¹⁴, co w dalszej konsekwencji prowadziło do wniosku, że w tym czasie lewobrzeżna część Śląska wchodziła już w skład państwa Mieszka I¹⁵. W związku z tym wydaje się, że można wysunąć jeszcze inną propozycję rozwiązania spornego problemu, dotąd nie podnoszoną. Na zastanowienie zasługuje kwestia, czy pod pojęciem tajemniczego Alemure nie kryje się zniekształcona nazwa Alemania. Z punktu widzenia paleograficznego błędny odczyt Alemure zamiast Alemane, gdzie emendacja dotyczy jedynie dwu liter -ur, zamiast -an, wydaje się prawdopodobny i możliwy do przyjęcia. W tym właśnie wypadku właściwy zapis w dokumencie brzmiałby Alemane czyli Alemania w znaczeniu państwa niemieckiego. Pojęcie to odpowiadałoby pod względem znaczenia zarówno terminowi *locus*, użytemu w omawianym regeście także na określenie Rusi. Trzeba tu zasygnalizować, że w podobnym kierunku szła już poniekąd próba Z. Szewery, który wysunął także propozycję odczytania Alemure = Alemania, ale doszedł do mylnego wniosku utożsamiając zrekonstruowany termin geograficzny za łaciński przekład nazwy grodu śląskiego Niemczy¹⁶. Wiadomo, że w różnego typu średniowiecznych źródłach często stosowano określenia Alemania na oznaczenie państwa niemieckiego. Nazwa ta, którą początkowo nazywano jedno z plemion germańskich Alamanów zamieszkujących południowo-zachodnie obszary Niemiec¹⁷, przeniesiona została następnie na oznaczenie państwa wschodniofrankońskiego, wreszcie całych Niemiec (lub Niemców)¹⁸. Stała się też podstawą do powstania np. w języku francuskim określenia Niemiec w formie Allemaigne.

¹¹ Por. K. Buczek 1938, s. 201; K. Malczyński 1962, s. 229.

¹² H. Łowmiański 1948, s. 254.

¹³ R. Holtzmann 1918, s. 20.

¹⁴ Por. K. Buczek 1938, s. 201.

¹⁵ Np. P. Bogdanowicz 1968, s. 299 i n.

¹⁶ Por. przypis 9.

¹⁷ RE 1893 szp. 1277 i n.; LM 1978, szp. 263 i n.

¹⁸ H. Oesterley 1883, s. 121 - 122, por. np. także A. Potthast 1874, nr 1731, 1766, 1876, 2055, 3150, 4213, 6599 i dalsze; Reg. 1886 według indeksu; Gesta 1892 według indeksu.

Z przytoczonych wywodów zdaje się wynikać, że proponowana rekonstrukcja nazwy Alemure — Alemane nie stoi w sprzeczności z argumentami natury paleogeograficznej, terminologią stosowaną w regeście ani z etymologią nazwy. Pozostaje jeszcze do przedyskutowania problem, czy tego rodzaju propozycja jest możliwa do zaakceptowania z punktu widzenia geograficznego i ówczesnych stosunków politycznych. Przy tego rodzaju interpretacji tekstu regestu południową i południowo-zachodnią granicę państwa Mieszka I można by wytyczyć od terytorium Rusi do ziemi krakowskiej, która wówczas pozostawała jeszcze poza jego zasięgiem¹⁹. Jest to zgodne z wielokrotnie wysuwany już w literaturze poglądem, że w dokumencie konsekwentnie stosowano zasadę wyłącznego określania punktów geograficznych²⁰. Zapewne przebiegała ona na północ od Krakowa rozległymi lasami zalegającymi w rejonie Gór Świętokrzyskich i na zachodzie dochodziła do Borów Stobrawskich sięgających do Odry poniżej Opola. Następnie ciągnęłaby się również w znacznym stopniu zalesionymi terenami równoległe do prawego biegu Odry. Ogólnie można przyjąć, że dolina Odry oddzielała ówczesne państwo wczesnopiastowskie od ziem śląskich pozostających jeszcze poza jego zasięgiem. Analiza rozmieszczenia skupisk osadniczych na Śląsku wskazuje, że praktycznie wszystkie zespoły osadnicze utożsamiane z poświadczonymi w źródłach pisanych plemionami śląskimi koncentrowały się na lewym brzegu Odry. Jedynie w rejonie dolnej Widawy w okolicach Wrocławia osadnictwo Ślężan obejmowało także ziemie na prawym brzegu rzeki²¹. Na północ od Ślężan nad Baryczą lokalizuje się odrębne niewielkie terytorium plemienn²², znane jedynie ze znalezisk archeologicznych, ale nie notowane w źródłach pisanych. Brak też wystarczających przesłanek do przyjmowania, by podobnie jak inne plemiona śląskie znajdowało się ono w orbicie wpływów czeskich. Osadnictwo Dziadoszan koncentrowało się także na lewym brzegu Odry, jedynie niektóre jego osady leżały także w pradolinie po obu brzegach rzeki. Granica międzyplemienna, a następnie między Wielkopolską a Śląskiem biegła szerokim pasem lasów ciągnących się wzdłuż prawego brzegu Odry w rejonie dzisiejszego Głogowa i Nowej Soli. Osadnictwo plemion śląskich kończyło się na linii Bobru. Na zachód od nich rozciągały się zespoły osadnicze zaliczane do grupy plemion luzyckich²³.

W świetle obecnego stanu badań nie ulega wątpliwości, że państwo Mieszka I na południowym-zachodzie graniczyło z Niemcami. Plemiona luzyckie podbite zostały w 963 r., a Milczanie prawdopodobnie później²⁴.

¹⁹ K. Buczek 1965, s. 129 i n.

²⁰ H. Łowmiański 1948, s. 251 i n.

²¹ Por. J. Łodowski 1980, s. 115 i n.

²² M. i T. Kaletynowie, J. Łodowski 1968, s. 16 i n.; Z. Hilezerówna 1968, s. 76.

²³ L. Tyszkiewicz 1964.

²⁴ G. Labuda 1960, s. 178 in. Milczanie mieli zostać podbici dopiero około 990 r (ibidem, s. 187).

W każdym razie w chwili sporządzania dokumentu *Dagome iudex* tereny plemion łużyckich i Milezan znajdowały się już w obrębie Niemiec. Granice Niemiec na odcinku śląskim sięgały po rejon rzek Bobru i Kwisy. Problemem wciąż nie wyjaśnionym ostatecznie jest sprawa Dziadoszan. Jak wiadomo, do tego terytorium rościły pretensje zarówno diecezja praska, jak i miśnieńska. Problem ten próbowano tłumaczyć różnie. Wysuwano domysł, że zachodnia część Dziadoszan, którzy docierać mieli po Nysę Łużycką podporządkowawszy sobie w pewnym okresie niektóre drobne plemiona także łużyckie (tworząc związek ponadplemienny), znajdować się miała w zasięgu diecezji miśnieńskiej. Natomiast wschodnia partia pozostawać by miała w ramach diecezji praskiej²⁵. Nie brak też opinii, że diecezja miśnieńska jedynie wysuwała roszczenia do terytorium Dziadoszan²⁶. Na obecnym etapie badań trudno rozstrzygnąć, jak faktycznie kształtowały się stosunki polityczne i kościelne na tym terytorium przed objęciem go przez państwo wczesnopiastowskie. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania polityczne wydaje się, że ogólne określenie Odry jako granicy zasięgu państwa Mieszka I na tym odcinku ziem śląskich wydaje się adekwatne. Natomiast na południowy-zachód od ujścia Bobru do Odry państwo wczesnopiastowskie w tym czasie faktycznie graniczyło z Niemcami, stąd zaznaczenie tego w omawianym zabytku odpowiadało ówczesnej rzeczywistości.

Natomiast w widłach Bobru i Odry sytuacja polityczna była bardziej skomplikowana. Rejon Krosna Odrzańskiego z istniejącym na lewym brzegu Odry systemem obronnym, tworzący niewielkie skupisko osadnicze zaliczany jest do państwa wczesnopiastowskiego. Stanowiły one najbardziej na południowy-zachód wysunięty przyczółek tego organizmu państwowego, który spełniał analogiczną rolę jak Santok na północnym-zachodzie. Obserwacje archeologów wskazują, że mikroregion Krosna bardzo wcześnie, w pierwszej połowie X w. (może nawet na początku tego stulecia) znalazł się już w obrębie krystalizującego się państwa wczesnopiastowskiego. Badania osadnicze wskazują zarazem, że obszar ten nie należał do zespołów osadniczych śląskich i oddzielony był od nich wyraźnie zarysowanymi się pustkami osadniczymi²⁷. Wspomniana enklawa wczesnopiastowska na lewym brzegu Odry z rejonu Krosna musiała sięgać klinem przez niewielkie terytorium plemienne Nice (obejmujące dorzecze rzeki Lubszy prawobrzeżnego dopływu Nysy Łużyckiej) do Nysy Łużyckiej lub nawet ją przekraczało²⁸. Zapewne chodziło o zapewnienie sobie kontroli nad odcinkiem głównej arterii komunikacyjnej prowadzącej z Niemiec (Magdeburga) przez rejon Gubina i przejście odrzańskie

²⁵ G. Labuda 1960, s. 131 i n.; Z. Hilezerówna 1968, s. 77 i n.

²⁶ K. Maleczyński 1962, s. 227.

²⁷ A. Urbańska, S. Kurnatowski 1967, s. 85.

²⁸ L. Tyszkiewicz 1964, s. 9 przyjmuje, że zachodnia granica terytorium Nice sięgała do Sprewy, natomiast J. Łodowski 1980, s. 124, wysunął zastrzeżenie, że nie mogła ona objąć terenów między Nysą Łużycką a Sprewą ze względu na brak na tym terenie znalezisk osadniczych.

pod Krosnem w głąb państwa wczesnopiastowskiego. Jedynie w tym rejonie mógł nastąpić styk państwa Mieszka I z ziemią Milczan, wspomniany w regescie. Z tego punktu granica skręcała w kierunku północnym i wzdłuż Nysy Łużyckiej lub terenami położonymi na zachód od niej dochodziła do Odry w rejonie ujścia do niej Nysy Łużyckiej. Zapewne przesunięcie posiadłości polskich przez terytorium Nice do granicy Milczan nastąpić musiało później aniżeli opanowanie Krosna, ale kiedy doszło do tego, trudno jeszcze obecnie próbować dokładniej określić. O znaczeniu dla Polski tej enklawy pod Krosnem świadczą walki polsko-niemieckie z następnymi okresami. Utrzymanie przejścia krośnieńskiego przez Odrę prowadzącego do centralnego ośrodka państwowego Poznania w rękach polskich było sprawą żywotną dla bezpieczeństwa państwa polskiego szczególnie w okresach nasilania się konfliktów polsko-niemieckich²⁹. Wszystkie kampanie Bolesława Chrobrego o panowanie nad Łużycami musiały się opierać o system obronny Krosna, który w świetle badań archeologicznych był wyjątkowo starannie i silnie rozbudowany³⁰. Biorąc pod uwagę te momenty wydaje się, że dokument *Dagome iudex* wbrew opinii niektórych badaczy z dużą dokładnością określił zasięg państwa Mieszka I na południowym zachodzie, zaznaczając nawet istnienie wspomnianej enklawy na lewym brzegu Odry sięgającej do granic Milczan.

Oczywiście należy w pełni zdać sobie sprawę, że przedłożona tu nowa propozycja stanowić może jedynie próbę nowego spojrzenia na fragment regestu *Dagome iudex* przez wciągnięcie do rozważań także wyników badań archeologicznych. Wydaje się, że w każdym razie problem wart jest zasygnalizowania i ponownego przedyskutowania w nadziei, że pobudzi do dalszych studiów, które w ostatecznym rezultacie przyczynić się mogą do najbardziej prawdopodobnego rozwiązania złożonej problematyki związanej z tym za-
bytkiem.

LITERATURA

- Bogdanowicz P. 1968, *Przynależność polityczna Śląska w X wieku*, Wrocław.
- Buczek K. 1938, *Pierwsze biskupstwa polskie*, Kw. Hist. 52, s. 198 - 203.
- 1965, *Zagadnienie wiarygodności regestu Dagome iudex*, Studia Źródł. 10, s. 117 - 139.
- Gesta 1892, Gesta Federici I Imperatoris in Lombardia*, Scriptorum rerum Germanicarum in usum scholarum, Hannoverae 1892.
- Hilcezerówna Z. 1968, *Z badań nad zasiedleniem południowej Wielkopolski i Dolnego Śląska w starszych fazach wczesnego średniowiecza*, Studia z dziejów osadnictwa, t. VI, Wrocław, s. 62 - 81.
- Holtzmann R. 1918, *Böhmen und Polen im 10 Jahrhundert*, Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens 52, s. 1 - 37.

²⁹ Por. B. Miśkiewicz 1961, s. 246 i n.

³⁰ J. Muszyński 1972.

- Hosák L., Šrámek R. 1980, *Místní jména na Moravě a ve Slezsku*, t. II, Praha.
- Kaletynowie M. i T., Lodowski J. 1968, *Grodziska wczesnośredniowieczne województwa wrocławskiego*, Wrocław.
- Kossmann O. 1970, *Alemure*, Zeitschrift für Ostforschung 19, z. 3, s. 443 - 446.
- Kürbisówna B. 1962, *Dagome iudex — studium krytyczne*, w: *Początki państwa polskiego*, t. I, Poznań, s. 363 - 424.
- Labuda G. 1960, *Fragmenty dziejów Słowiańszczyzny zachodniej*, t. I, Poznań.
- LM 1972, *Lexikon des Mittelalters*, Bd. I, z. 2, München.
- Lodowski J. 1980, *Dolny Śląsk na początku średniowiecza (VI - X w.)*, Wrocław.
- Łowmiański H. 1948, *Imię chrzestne Mieszka I*, *Sl. Occ.* 19, s. 203 - 308.
— 1973, *Początki Polski*, t. V, Warszawa.
- Małczyński K. 1962, *Najstarsza zachodnia granica Polski na podstawie źródeł X wieku*, w: *Początki państwa polskiego*, t. I, Poznań, s. 213 - 232.
- Manteuffel T. 1970, *Jeszcze w sprawie regestu Dagome iudex*, w: *Europa — Słowiańszczyzna — Polska. Studia ku uczczeniu profesora Kazimierza Tymienieckiego*, Poznań, s. 305 - 309.
- Miśkiewicz B. 1961, *Studia nad obroną polskiej granicy zachodniej w okresie wczesno-feudalnym*, Poznań.
- Młynarska-Kaletynowa M. 1980, *Rozwój sieci miejskiej na Śląsku na przełomie XII/XIII i w XIII w.*, *KwHKM* 28, s. 349 - 361.
- Muszyński J. 1972, *Krosno Odrzańskie*, Warszawa.
- Oesterley H. 1883, *Historisch-geographisches Wörterbuch des deutschen Mittelalters*, Gotha.
- Potthast A. 1874, *Regesta Pontificum Romanorum 1198 - 1354*, t. I, Berlin.
- RE 1893, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*, Halbbd 1, Stuttgart.
- Reg. 1886, *Regesten zur Geschichte der Mainzer Erzbischöfe vom Bonifatius bis Uriel von Gemmingen 742? - 1514*, t. II, Innsbruck.
- Rudnicki M. 1928, *Pols. Dagome iudex i wagijska Podaga*, *Sl. Occ.* 7.
- Schölzel J. 1974, *Nimptsch in Schlesien. Vorzeit, Frühzeit, Mittelalter*, Marburg/Lahn.
- Szewera Z. 1953, *Schinesghe i Alemura*, *Problemy* 9, nr 4, s. 284 - 286.
- SSS 1964, *Słownik starożytności słowiańskich*, t. II, Wrocław.
- Stasiewski B. 1933, *Untersuchungen über drei Quellen zur ältesten Geschichte und Kirchenorganisation Polens*, Breslau.
- Tyszkiewicz L. 1964, *Zachodni sąsiedzi plemion śląskich*, *Śl. Kw. Hist.* 18, z. 1 - 2, s. 3 - 17.
- Urbańska A., Kurnatowski S. 1967, *Rozwój terenów osadniczych w północnej części województwa zielonogórskiego od I do XII wieku*, w: *Studia nad początkami i rozplanowaniem miast nad środkową Odrą i dolną Wartą (województwo zielonogórskie)*, t. I, Zielona Góra, s. 35 - 111.

L'ÉTENDUE DE L'ÉTAT DE MIESZKO I-ER AU SUD-OUEST DANS LA
LUMIÈRE DU DOCUMENT „DAGOME IUDEX”

(Le problème de l'identification d'Alemure)

par

ANDRZEJ WĘDZKI (Poznań)

Résumé

Le but de l'article est l'essai de l'identification et de la localisation d'une dénomination géographique énigmatique „Alemure” citée deux fois seulement dans le regestum du document qui paraît dans la littérature sous le titre *Dagome iudex*. Le document original inconnu provient probablement des années 990 - 992, et le regestum conservé — d'environ 1087.

Tous les chercheurs, jusqu'à nos jours, sont d'accord que la dénomination „Alemure”, notée dans le regestum, a été déformée et ne pouvait être identifiée avec aucune dénomination géographique connue. En s'appuyant sur le critère d'ordre géographique, citant „Alemure” entre Kraków et la terre des Milzanes, la plupart des chercheurs ont essayé de localiser Alemure dans la région de la Porte de Moravie. La majorité de chercheurs identifiait Alemure avec Olomouc. Dans l'article on a attiré l'attention à ce que Alemure a été déterminé dans le regestum comme *locus*, ainsi que la Ruthénie, ce qui semble montrer que sous cette notion se cache l'organisation de type d'Etat. Par suite de cela, s'impose la possibilité que Alemure est une dénomination déformée paléographiquement de Alemane — Alemania dans le sens de l'Etat allemand.

Dans le temps de la passation du document *Dagome iudex*, l'Etat de Mieszko I limitait au sud-ouest, dans la région située à l'ouest de lieu où Bober se jette à Odra, avec l'Allemagne atteignant la terre de Milzanes. D'où l'identification d'Alemure avec Alemania paraît être la plus vraisemblable.